

PLANTENGROEI OP ÖLAND

Toen wij met een aantal leden van onze vereniging eind mei van dit jaar naar het Zweedse eiland Öland trokken, was het niet alleen de bedoeling het rijke vogelleven te bestuderen, maar evenzeer het vanouds bekende en boeiende plantenleven op dit eiland.

Alvorens in te gaan op de plantengroei zelf is het goed eerst even het bijzondere karakter van dit eiland aan te geven. Öland is gelegen direkt ten oosten van het zuidelijk gedeelte van Zweden. Vroeger kon men dit eiland alleen per boot bereiken, maar sedert tien jaar loopt er vanaf de stad Kalmar, op het vaste land, een geweldig grote brug van bijna zeven kilometer lengte naar Öland. Deze brug is thans de langste van Europa.

Het eiland is ongeveer 130 kilometer lang, maar slechts vijf tot twintig kilometer breed. De bodem bestaat uit een zeer oude en harde soort kalksteen, stammend uit het Ordovicium (ongeveer 400.000.000 jaar voor Chr.). De ouderdom van dit gesteente viel direkt af te leiden uit de vele fossielen van trilobieten, die wij gedurende onze tochten wisten te bemachtigen. Zo'n trilobiet is eigenlijk een hele primitieve kreeftachtige. Bekend is, dat kalksteen een heel rijke en specifieke flora te zien geeft, zodat onze verwachtingen ook voor wat betreft de plantengroei op dit eiland hoog gespannen waren.

De eerste dag na onze aankomst op de camping Eriksöre maakten wij een behoorlijk grote wandeltocht dicht langs de westkust van het eiland. Direkt buiten de camping werd ons oog getroffen door een heel veld met orchideeën. De meesten van deze orchideeën behoorden tot de soort van vlierorchidee (*dactylorchis sambucina*). Het merkwaardige van deze orchidee is, dat zij in tal van kleurvariëteiten kan voorkomen. Naast dieppaarse, donkerode en rose exemplaren waren er ook fel gele te vinden. Zo hier en daar stonden ook mannetjesorchideeën (*orchis mascula*) en harlekijnorchideeën (*orchis morio*) te bloeien. Daartussen stonden weer diverse groepjes geelbloeiende echte sleutelbloemen (*primula veris*). Het geheel bood werkelijk een overdadige aanblik, zoals die nog slechts in de vooroorlogse Verkade-albums van Thijssse is uitgebeeld.

echte sleutelbloem

wildemanskruid

Zeer algemeen komt het wildemanskruid voor (*anemone pulsatilla*), een anemonensoort, die, wanneer zij uitgebloeid is, zulke prachtige fijne pluimen te zien geeft. Wat in het voorjaar een bijzonder karakter aan dit eiland geeft, is de overal bloeiende sleedoorn. Wat ons opviel was, dat de sleedoornstruiken veel rijker bloesem dragen dan bij ons. Soms lijkt het of de struiken ondergesneeuwd zijn.

kogelbloempje

Op sommige plaatsen langs de kust zijn stukken moeras te vinden, die hier en daar bebost zijn. Tussen de bomen viel ons weer de bijzonder rijke plantengroei op. Grote oppervlakten waren bedekt met zowel de witte bosanemoon als de gele bosanemoon (*anemone nemorosa* en *anemone ranunculoides*). Met een beetje geluk was daartussen het leverbloempje te vinden (*anemone hepatica*) met zijn helder blauwe bloemen en zijn typische 3-lobbige vleesachtige bladeren. Ook het moerasviooltje (*viola palustris*) troffen wij vaak in een behoorlijk aantal aan tegen de voet van de bomen.

Bijna over de gehele lengte van het eiland loopt een wat hoger gelegen kalkplateau, dat een heel merkwaardige aanblik heeft. Op het eerste gezicht lijkt deze vlakte wat troosteloos, maar bij nader inzien viel er behoorlijk wat te ontdekken. De

Zweden noemen deze vlakte de Alvarets. Het plateau is op vele plaatsen rijk begroeid met je-

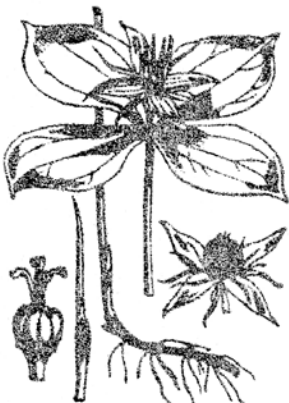
neverbesstruiken. Ten behoeve van de schapenteelt lopen er vele kilometers lange lage muurtjes, opgebouwd uit losse stenen, die kennelijk het territorium van de verschillende schapenboeren afbakenen. Doordat de harde kalkbodem moeilijk water doorlaat, is het terrein op vele plaatsen behoorlijk drassig. Dit komt uiteraard ook in de plantengroei tot uitdrukking. Een opvallende verschijning is daar een roze sleutelbloemsoort (*primula farinosa*), die er in grote getale voorkomt. De mooie rose bloemschermen steken zeer fraai af tegen de direkte omgeving. Het zou te ver voeren alle planten te vermelden, die wij daar vonden, maar enkele typische voorbeelden waren de kogelbloem (*globularia vulgaris*) met in lichtblauwe bloemen en het rozenkransje (*antennaria dioica*), een kleine rozebloeiende composietensoort. Waar wat meer water aanwezig was, kwamen wij zo nu en dan het waterdrieblad (*menyanthes trifoliata*) tegen.

wit bosvogeltje

Het noorden van het eiland leverde voor ons ook nog de nodige verrassingen op. Orchideeën als het wit bosvogeltje (*cephalanthera longifolia*), de aangebrande orchis (*orchis ustilata*), het vogelnestje (*neottia nidus-avis*) en het soldaatje (*orchis militaris*) trokken wel in het bijzonder onze aandacht. Wij vonden zelfs het vrouwenschoentje (*cyripedium calceolus*), dat zo mooi met zijn grote gele lippen bloeit. Helaas stond deze orchidee nog niet in volle bloei.

Meer in de bossen was de bodem soms over grote oppervlakten bedekt met eenbes (*paris quadrifolia*), zevenster (*trientalis europaea*) en dalkruid (*maianthemum bifolium*), planten, die in onze streken vaak tot de zeldzaamheden behoren.

eenbes

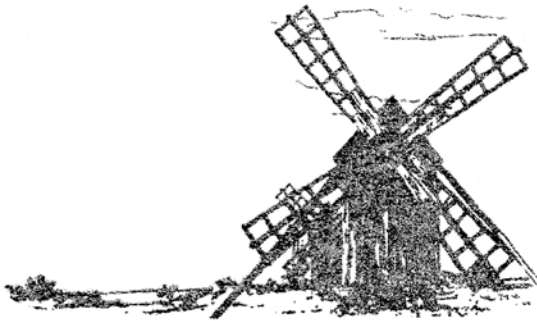
vrouwenschoentje

Zoals al eerder in dit artikel is opgemerkt is het in dit verband ondoenlijk alles te vermelden wat wij op plantengebied hebben gezien. Wat is genoemd is zo maar een greep of indruk. Ik hoop wel, dat ik een beetje heb laten zien, wat daar allemaal te ontdekken valt. Misschien is dit korte verhaal ook voor u aanleiding is om daar eens een kijkje te gaan nemen. Met mij kunnen in elk geval ook de overige excursiegenoten terugzien op een zeer geslaagde en interessante excursie

C.M.. Verweij

dalkruid

korenmolens op Öland

Vogels kijken op Öland

Op de vorige bladzijden vindt u van de hand van onze voorzitter een artikel over de plantengroei op het Zweedse eiland Öland. Hoewel ik de kunst van Kees om een vloeiend stuk proza te produceren, mis, wil ik toch wel iets vertellen over de vogels van dit eiland.

Als je Öland zegt, denkt menigeen gelijk aan Bengt Berg, de onvergetelijke verteller van de Zweedse natuur. In zijn boek "Het verloren paradijs" beschrijft hij zijn kennismaking als jongen met de vogels van Öland; Dwergmeeuwen, Grutto's en Kuifduikers b.v.

De titel van het boek zegt het al, hij schrijft over wat verloren ging. Toch was het, met wat er nog over was, goed vogelen op Öland.

Rondom de camping zongen dag en nacht de Noorse Nachtegalen. Hun lied klinkt harder en minder gevarieerd dan dat van de gewone Nachtegaal. Ze zongen zo luidkeels, dat je soms weleens verzuchtte "houdt dat kreng nou nooit z'n bek ?"

Een heel wat minder opvallende gast was de Sperwergrasmus. Frank ontdekte het beestje achter de camping in een Sleedoornhaag. Hij is wel wat groter dan onze grasmus en heeft een opvallende harde roep.

Jelle van Dijk bracht al eens een vakantie op het eiland door. Hij vertelde van de vele Grauwe Klauwieren die hij daar zag. De eerste dagen op Öland kregen we slechts een enkel exemplaar van deze soort te zien, zodat we de neiging kregen Jelles verhalen naar het rijk der fabelen te verwijzen, maar zie, wat later in de week zagen we ze opeens werkelijk overal. Ken-